

פרה מטמא טומאת אוכלין -

The red cow can become impure with the impurities of food

Overview

ש"ס maintains that even though the פרה אדומה is not eaten, nevertheless it is considered a 'food' (אוכל), and it is מטמא טומאת אוכלין. Our תוספות discusses at length the meaning of מטמא טומאת אוכלין, and why we require the reasoning of והיתה לה שעת הכושר.

הקשה בקונטרס בפרק אותו ואת בנו (חולין דף פב, א ושם¹) למה לי קבלת טומאה² -

asked in פרק אותו ואת בנו רש"י why do we need to come on to that a פרה can receive טומאה -

תיפוק ליה דהיא גופה מטמא אדם ובגדים³ -

You can derive that it is טמא, since the פרה itself is מטמא people and clothes -

ותירץ דבכהאי גוונא מפרש בכריתות בפרק דם שחיטה⁴ (דף כא, א) -

And answered that we find a similar question and explanation in כריתות רש"י in פרק דם שחיטה, where the גמרא answered, we are discussing a case where -

כגון⁵ שחיפהו פחות מכביצה⁶ בצק אי משוית לה אוכל מצטרף בהדי בצק -

For instance where he covered the [meat of the נבילה] with dough, less than the size of an egg (but together with the נבילה there is a כביצה), so if you consider the נבילה as food (through this מחשבה), the נבילה will combine with the dough (to make it a כביצה) -

ומקבל האי בצק טומאה⁷ אם יגע בטומאה ומטמא שאר אוכלים -

¹ (on the very top) בד"ה ואמר.

² The simple meaning of פרה מטמא טומאת אוכלין (according to this question of רש"י who mentions קבלת טומאה) is that if דבר טמא (such as a נבילה) touched the flesh of the פרה, the פרה will become טמא. This indicates that if no דבר טמא touched the פרה it is טהור; however this is not the case! The same question would be if we assume that פרה מטמא means that the פרה itself can be מטמא אוכלין since it is considered an אוכל because it had a שעת הכושר; why do we need this reason when the פרה itself can be מטמא even אדם ובגדים (and certainly אוכלין).

³ The תורה writes in וטהור, (חקה) יטהור, regarding the one who burnt the פרה that הערב על הערב. The one who burnt it, obviously touched it.

⁴ The גמרא there cited a משנה which stated that a נבילה does not need מחשבה to make it food. [Normally certain foods, which are not commonly eaten require an intent (מחשבה) that it will be eaten, in order that it should be מקבל טומאה (אב הטומאה) if it touches an אוכלין.] The גמרא asked why discuss מחשבה (which can make food only into a טומאה לטומאה), when a נבילה is טמא as an אב הטומאה, by its own right (without needing to receive טומאה from elsewhere). This question by נבילה is similar to רש"י's question regarding the אדומה.

⁵ The הגהות הב"ח amends this to read, כגון בשר שחיפהו (instead of שחיפהו).

⁶ Less than a כביצה cannot be מקבל טומאת אוכלין. [A נבילה can be מטמא even if it is only a נבילה.]

⁷ Since there is a כביצה of food when the dough is combined with the נבילה, See later footnote # 13.

And this dough can be מקבל טומאה, if the dough will touch טומאה (such as a שרץ), and it will also be מטמא other foods, which it touches afterwards -

ואי לא אוכל הוא לא מקבל האי בצק טומאה דלית ביה שיעורא⁸ -

However if the נבילה is not considered food (for it was lacking the מחשבה), the dough will not be מקבל טומאה, since it is lacking the size of a כביצה -

וכי נגעו ביה אוכלין אחרים טהורין הן שאין נוגעין בנבילה⁹ אלא בבצק עד כאן לשונו -

And when other foods will touch this dough they will be טהורין, since they are not touching the נבילה, but only the dough. This concludes the quote from רש"י -

answer: רש"י's reviews תוספות

ומה שהזכיר נבילה¹⁰ משום דעלה דכריתות קאמר -

And the reason רש"י mentions נבילה (even though the initial question was regarding פרה), is because רש"י was referencing the גמרא in כריתות, which was discussing נבילה -

ומה שאמר ומקבל האי בצק טומאה אם יגע בטומאה¹¹ נראה לרבינו יצחק דלא דק -

And this which רש"י writes, 'and this dough will be מקבל טומאה if it touches another טומאה', it is apparent to the ר"י that רש"י was not precise -

דהיא דחיפהו בבצק דכריתות מיירי כשיש כזית מן הנבילה¹² -

For that case in כריתות, where he covered the נבילה with dough, is discussing where there was a כזית of the נבילה meat, and a נבילה is מטמא בכזית, so why do we need that the נבילה should become טמא from another source when it can become טמא from the נבילה -

ונראה¹³ שטמא הבצק מן הנבילה על ידי צרופו לכביצה -

And it appears to תוספות that the dough can become טמא from the נבילה through the combining of the נבילה with the dough to make it a כביצה. The נבילה can combine with the dough even in this case, where the נבילה is causing the טומאה to the dough -

כמו שמיטמא ממקום אחר שהכזית יכול להיות מטמא ומצטרף -

Just as the נבילה combines with the dough when the dough becomes טמא from another source (where רש"י agrees), for this כזית of נבילה can have a dual function to be מטמא the dough, and to be combined with the dough for a כביצה -

⁸ The same answer can be given here regarding the פרה, that in a case where some food (less than a כביצה) is wrapped around the פרה meat, if the פרה is considered אוכלין, the food can then be מקבל טומאה from a שרץ, etc. See later footnote # 15.

⁹ See shortly footnote # 10.

¹⁰ See footnote # 9.

¹¹ See footnote # 7.

¹² See [bracketed area in] footnote # 6.

¹³ תוספות maintains that the בצק can become טמא directly from the נבילה, and it does not need to become טמא from another טומאה. The problem is that the בצק is less than a כביצה, so how can it become טמא from the נבילה. According to רש"י that the dough touched another טומאה, so the נבילה and the dough combine for a כביצה, however according to תוספות, when it is מקבל טומאה from the נבילה, there is seemingly no כביצה in the dough alone. This issue is now addressed by תוספות.

comments: תוספות

ונראה שחזר בו משיטתו שהיה רגיל לפרש בכל מקום¹⁴ -

And it appears that רש"י (in חולין) retracted from his view, which he was accustomed to explain in other places -

דאוכל פחות מכביצה מקבל טומאה מן התורה -

That food less than a כביצה can be מקבל טומאה מה"ת, however here he retracted -

שהרי פירש בהדיא¹⁵ דלא מקבל האי בצק טומאה דלית ביה שיעורא -

For he explicitly stated that this dough will not be מקבל טומאה for it does not have the required size (it is less than a כביצה) –

In summation; רש"י explains the ruling of פרה מטמאה טומאת אוכלין in a case where food less than a כביצה was wrapped around the meat of a פרה, and something טמא touched the food; we combine the meat of the פרה, which is considered food (הואיל והיתה לה שעה הכושר) with the other food, so it is now the size of a כביצה and the food is מקבל טומאה.

anticipates an alternate solution to רש"י's question: תוספות

ואין לתרץ קושיית הקונטרס דבלא צירוף בצק צריך הוא לטעם של שעת הכושר -

And we cannot answer רש"י's question by saying that even without the idea of combining the פרה with the dough, we still need the reason that the פרה had a שעת הכושר, and (only) therefore it is מקבל טומאת אוכלין -

משום דלא מצינו שמטמאה אלא מתעסקין כדתנן במסכת פרה (פרק ח' משנה ג') -

Because we do not find that the פרה is מטמאה whoever touches it, but rather it is מטמאה only those who are involved in the processing of the פרה, as the משנה states in מסכת פרה -

השורף פרה ופרים¹⁶ והמשלח את השעיר מטמא בגדים¹⁷ והן עצמם אין מטמא בגדים -

‘One who burns the פרה, or the oxen, or the one who sends the goat לעזאזל; these people are מטמא garments, however the animals themselves are not מטמא garments -

הרי זה אומר [מטמאין] לא טימאוני ואת טמאתני -

‘So this garment which became טמא from the involved person ‘says’ (so to speak) to the involved person, that which made you טמא (the animal) did not make me טמא, but you made me טמא; we see from here that the פרה, etc. cannot be [בגדים] so

¹⁴ See זבחים לא,א ד"ה לטמא and פסחים לג,ב ד"ה בכביצה.

¹⁵ See (text by) footnote # 8.

¹⁶ The פרים here refer to the פרים הנשרפין, which are the המשיח and פר כהן and פר ציבור של ציבור (ושעיר) [and the העלם דבר של ציבור]; these פרים are burnt למחנה (after the אימורים were removed and brought on the מזבח).

¹⁷ See במדבר (חקת) יט,ח-י and ויקרא (אחרי) טז,כו-כח.

presumably it cannot be מטמא אוכלין ומשקין either, therefore we need the reason of שעת הכושר that it is מטמא טומאת אוכלין. This would seemingly answer s"i's question –

תוספות negates this answer:

דמכל מקום מטמאה היא אוכלין ומשקין מאחר שסופה לטמא טומאה חמורה את מתעסקין¹⁸ -

For nevertheless, even though the פרה is not מטמא בגדים, but it is מטמא אוכלין ומשקין, since eventually it will be מטמא those involved, with a more severe טומאה -

ולא בעי לא הכשר מים ולא הכשר שרץ¹⁹ -

And the פרה does not require in order to transmit this טומאה, **neither הכשר מים, nor**
- הכשר שרץ

כדתני דבי רבי ישמעאל בפרק בא סימן (נדה דף נא,א ושם) -

- פרק בא סימן taught in דבי ר"י As the

מה זרעים²⁰ שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר כולי -

Just like seeds that are not destined to be מטמא a תומאה המורה, (only) they require הכשר מים, etc. Therefore the פרה is always מטמא תומאת אוכלין, and we need to say that the idea of שעת הכושר is regarding צירוף that the פרה can be combined with the dough for the required size of a כביצה.

In summation; clearly the פרה itself cannot be מטמא אדם וכלים (only the מתעסקין become טמא); however, since it is מטמא לטמא טומאה חמורה (the מתעסקין), therefore it can by itself be מטמא אוכלין (רש"י (even without the reason of שעת הכושר לה והייתה לה שעת הכושר), so we must say (according to רש"י) that the novelty of פרה מטמאת אוכלין טומאת, since it had a שעת הכושר, is regarding צירוף. The fact that it is מטמא לטמא טומאה חמורה does not necessarily mean that it is considered food, only the reason of הוהיל מצטרף לכביצה give it the status of אוכל to be שעת הכושר.

תוספות offers his approach:

ורבינו יצחק מתרץ דמה שסופו לטמא טומאה חמורה לא מהני אלא לענין זה -

And the ר"י answers s"י question that the fact the פרה is תמורה,

¹⁸ The אוכלין receive a טמא חמורה, since not only are they מקבל טומאה, but they are also מטמא their בגדים, while אוכלין, which become טמא, can never be מטמא בגדים. [We may need to revise ש"ר question that we are asking why the need for שעת הכושר, since the טומאה חמורה is פרה, it can be מטמא אוכלין ומשקין.]

¹⁹ Normally in order for food to become טמא, it is necessary first that it come in contact with one of the seven liquids (indicated in the ראשי תיבות "ד"ש"ה"ט"ד"ם of which water is one of them). This is called הכשר מים; it is being made fit to be מקבל טומאה by coming in contact with water. Afterwards it needs to touch something which is טמא, like a שרץ (this is called הכשר שרץ). Once this happens the food becomes טמא and can be מטמא. However the פרה, etc. does not require הכשר מים and הכשר שרץ in order to be מטמא אוכלין, since מתעסקין את חמורה את מטמא.. סופה לטמא טומאה חמורה את מתעסקין.

²⁰ The state; (שמיני) יא, לז-לח פסוקים The food) זרעים (they cannot never be מטמא טומאה חמורה (however something which can be מטמא טומאה חמורה, does not require הכשר. Since the פרה is מטמא טומאה חמורה, it does not require הכשר מים and מטמא אוכליו ומשקין.

is effective only regarding specifically this, meaning -

דחשבינן ליה כאילו הוכשר במים וכאילו נגע בשרץ -

That we consider it as if it was already **הוכשר במים** and as if the פרה touched a

שרץ (טמא טומאת אוכלין to be פרה) - (we do not require these steps in order for the פרה to be שרץ)

אבל אין מועיל לעשות שאין אוכל אוכל כאוכל -

However the fact that it is **טמא טומאה חמורה** is not effective to make a non-food (the פרה, which cannot be eaten) into a food -

הלכך לרבי שמעון דבעי אוכל שאתה יכול להאכיל לאחרים -

Therefore according to ר"ש who requires that in order food should be considered

אוכל (food), it needs to be food that you can feed it to others -

מה שסופו לטמא טומאה חמורה לא יעשנו [כאוכל] להאכילו לאחרים -

So the fact that it is **טמא טומאה חמורה**, will not make the פרה like food which can be fed to others -

ולכך לא מטמא²¹ אלא משום שהיה לה שעת הכושר -

So therefore the פרה is not **טמא טומאת אוכלין**, only because it had a **שעת הכושר**, when it could have been redeemed and eaten, therefore it is a (virtual) **אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים** -

In summation; תוספות maintains that even though this פרה is **טמא טומאה חמורה**, nevertheless it would not be considered **אוכל** (if not for the fact that **שעת הכושר** היה לה) and would not be able to be **טמא** food, since ר"ש maintains that we require it to be an **אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים** (which the פרה is not).

תוספות seeks to prove his point:

וכן מוכח בזבחים בסוף פרק טבול יום (דף קה,א) דתנו רבנן -

And so it is evident in **פרק טבול יום**, where the **ברייתא** taught -

השורף הפרה ופרים²² והמשלח השעיר מטמא בגדים²³ והם [עצמם]²⁴ אינם מטמא בגדים -

‘The one who burns the פרה אדומה or the פרים הנשרפים, or the one who sends away the שעיר לעזאזל, they are **טמא** garments; however, the corpses of these animals

²¹ This (presumably) does not mean that in order to be **טמא**, the thing which is **טמא** must be food, for a person and utensils which are **טמא** can be **טמא** אוכלין ומשקין. Rather this means that whatever is not **אדם וכלים**, but rather an animal (which in broad terms may be considered [potential] food), cannot be **טמא** unless they are actually food, and according to ר"ש that means it is food that you can feed to others. Therefore this פרה, since it is not food that you can feed to others, it would not be considered **אוכל**, if not for the fact that **שעת הכושר** היה לה.

²² See footnote # 16.

²³ See footnote # 17.

²⁴ From the continuation of the גמרא there it is evident that regarding the פרה ופרים (השורף) we are discussing someone who touched the animal after the שחיטה (but did not burn it), however regarding the השלח we are discussing clothing [or food] which touched it while it (השעיר) was still alive.

(the פרה אדומה, etc.) are not מטמא garments -

אלא מטמא אוכל ומשקה דברי רבי מאיר -

Rather the corpses and the live שער המשתלח are מטמא food and drink (only), this is the view of ר"מ -

וחכמים אומרים פרה ופרים מטמא טומאת אוכלין ומשקין -

But the חכמים maintain that the פרה ופרים are מטמא, like ר"מ -

אבל לא שער המשתלח מפני שהוא חי -

However the שער המשתלח is not מטמא, because he is alive' -

ופריך בשלמא רבי מאיר כדתנא דבי ר' ישמעאל מה זרעים²⁵ כולי -

And the גמרא asks, 'ר"מ is understandable, for he agrees with the ר"י who expounded, just like seeds, etc.

אלא לרבנן אי אית להו דתנא דבי רבי ישמעאל אפילו שער המשתלח נמי -

However according to the רבנן, if they agree with תדר"י that כל שסופו לטמא טומאה

מטמא, since it should be שער המשתלח ומשקין, then even the שער המשתלח should be מטמא, since it is סופו לטמא טומאה חמורה after it dies -

ואי לית להו פרה ופרים מנליה -

And if the רבנן disagree with the תדר"י, from where do they derive that the פרה

do not require שרץ הכשר מים והכשר שרץ, for how are they מטמא; they are not נבילה -

ומשני אין²⁶ צריכין הכשר טומאה ממקום אחר -

And רב דמי answered, 'they do not need הכשר טומאה from another place' -

פירוש נהי דהאי דסופו לטמא טומאה חמורה אין צריכין הכשר טומאה -

The explanation of this answer is; granted that this item which will eventually be

does not require הכשר טומאה (that it should touch a טמא) -

אבל הכשר אוכל בעי ומשום הכי שער המשתלח דלא חי לאכילה שהוא חי לא מטמא -

But it requires שער המשתלח (it needs to be food), so therefore the שער המשתלח

מטמא טומאת אוכלין, since it is alive, therefore it is not אוכל -

והשתא פליגי דרבי מאיר סבר דמה שסופו לטמא טומאה חמורה מועיל ליחשב אכילה -

So now there is this three way argument between ר"מ, the רבנן, and ר"ש; for ר"מ

maintains that anything which is טומאה חמורה, סופו לטמא, this is effective to

consider it food even if it is alive like the שער המשתלח -

ורבנן סברי דפרה ופרים דוקא מטמא ולא שער המשתלח משום דאינו מועיל ליחשב אוכל -

And the רבנן maintain that only פרה ופרים, which were נשחט, are מטמא, but not the

שער המשתלח; since טומא חמורה is סופו לטמא טומאה חמורה, since the שער is alive.

²⁵ See footnote # 20.

²⁶ In our texts in זבחים מס' it reads 'צריכין הכשר וכו' (not 'אין צריכין וכו'). See ד"ה אמרי there פרש"י.

ורבי שמעון סבר דוקא פרה הואיל והיתה לה שעת הכושר²⁷ -

- שעת הכושר since it had a טומא אוכלין פרה is maintains only the ר"ש And קרינן ביה אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים²⁸ -

- So we read into it that the פרה is a food which you can feed to others -

ולא פרים ושעיר המשתלח שלא היתה להן שעת הכושר²⁹ -

But the פרים הנשרפין and the שעיר המשתלח are not מטמא, since they never had a שעת הכושר to be eaten –

וכן מוכח בתוספתא דפרה³⁰ דבתר מילתייהו דרבי מאיר ורבנן קתני - (פרש"י as opposed to פר"י the תוספות offers an additional proof to the

And so is this also evident in the תוספתא of פרה, מסכת פרה, that after he cites the words of ר"מ and the רבנן, it states there -

רבי שמעון אומר פרה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר -

- however, שעת הכושר since she had a טומא אוכלין פרה is maintains the ר"ש פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין אין מטמאין טומאת אוכלין -

- מטמא טומאת אוכלין, they are not שיערים הנשרפין and the פרים הנשרפין The

הואיל ולא היה להן שעת הכושר³¹ -

– שעת הכושר Since they did not have a

אוכל does not make it into an אוכל סופו לטמא טומאה חמורה the תוספות offers an additional proof that

²⁷ The פרה could be redeemed after the שחיטה, before it is burnt. Therefore it could be eaten.

²⁸ All agree that anything which is טומא לטמא טומאה חמורה does not require הכשר מים והכשר שרץ. However ר"מ adds that it does not even require הכשר אוכל, therefore even the שעיר can be מטמא טומאת אוכלין, even though it is not an אוכל (since it is alive). The חכמים do not require that it be an אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים, therefore the פרים הנשרפין, even though there is no way that they can be eaten, nevertheless since they were נשחט, they are considered אוכל, but the שעיר since it is alive is not considered אוכל. While ר"ש maintains that not only does it need to be an אוכל (which excludes the שעיר), but it also needs to be an אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים, but leaves the פרה, for she had a שער הכושר (she could be redeemed), therefore only the פרה is מטמא טומאת אוכלין (see footnote # 21). We see from that גמרא that according to the רבנן (and ר"ש) that סופו לטמא טומאה חמורה is effective to make it as if it had הכשר שרץ, but not effective to make the שעיר המשתלח (or the פרים [according to ר"ש] into אוכל.

²⁹ Once the פרים were נשחט, they need to be burnt and are not permitted to be eaten (there is no redemption after the שחיטה), and the שעיר המשתלח is alive so it is not considered אוכל.

³⁰ ר"מ ורבנן מחלוקת between פ"ז ה"ט. Seemingly תוספות is (merely) proving what he just stated that there is a three-way מחלוקת between ר"ש (even though it does not say this explicitly in the above cited ברייתא, but it states so explicitly in this תוספתא). See however Footnote # 31, for an alternate explanation.

³¹ proof is as follows, according to ר"ש the case of מטמא טומאת אוכלין (according to ר"ש) is when he covered the meat with less than a כביצה of dough, and ר"ש maintains that since the פרה had a שעת הכושר, the meat and the dough are מצטרף. However this תוספתא cites the opinion of ר"ש after the views of רבנן. According to them the פרה, etc., is מטמא טומאת אוכלין without resorting to the concept of שעת הכושר (so we cannot ask on them [as we asked on ר"ש] why do we need a שעת הכושר), but rather only because it is טומא חמורה, so they are not discussing any צירוף of דין, but rather direct טומאה, so presumably ר"ש who follows them in this תוספתא, is also not discussing צירוף (as ר"ש maintains), but rather direct טומאה (as the ר"י maintains).

ועוד מיייתי רבינו יצחק ראייה דבכמה דוכתי קתני צריכין מחשבה ואין צריכין הכשר -
And the ר"י brings an additional proof, for in many places it is taught that for a
certain item to be מטמא טומאת אוכלין, it requires thought (that you intend to eat it),
but it does not require הכשר (either הכשר מים or הכשר שרץ). This is found -

בפרק דם שחיטה (כריתות דף כא, א) גבי נבלת בהמה טמאה בכל מקום³² ונבלת העוף בכפרים³³ -
In regarding the carcass of a non-kosher animal which is found
anywhere, and the carcass of a kosher bird in the villages -

ובפרק בא סימן (נדה דף נב, ג) גבי גוזל שנפל לגת ובריש טהרות³⁴ גבי נבלת עוף טהור -
And in regarding a pigeon which fell into a wine vat, and in the
beginning of טהרות regarding a טהור; in all these cases -

דאף על פי שאין צריכין הכשר לפי שסופו לטמא טומאה חמורה צריכין מחשבה³⁵ -
Even though they need no הכשר, since סופו לטמא טומאה חמורה, nevertheless they
require intent to eat it; proving again -

דלגבי הא [לשוויי אוכל] לא מהני מה שסופו לטמא טומאה חמורה -
That regarding this aspect [of considering it food], the fact that סופו לטמא טומאה
חמורה is not effective.

In summation; all agree (except for ר"מ) that even though סופו לטמא טומאה חמורה does not require הכשר, but it is not sufficient to make it into a food (unless there is intent to eat it), so therefore we need the reason of הוהיל והיתה לה שעת הכושר.

comments: תוספות

ותימה אי פליג רבי מאיר אכל הני³⁶ -

And it would be astonishing if ר"מ would argue on all these משניות -

ר"מ asks another question regarding תוספות:

ועוד דבפרק גיד הנשה³⁷ (חולין דף קב, ב) ובפרק טבול יום (זבחים דף קה, ב) בעי למידק -
And additionally, for in פרק גיד הנשה and in פרק טבול יום, the גמרא wants to infer -

³² People generally do not eat a טמאה בהמה טמאה, therefore it requires מחשבה to consider it a food.

³³ However in larger cities there are people (gentiles) who eat a טהור עוף טהור.

³⁴ פ"א מ"א.

³⁵ The case there (by נבלת בהמה טמאה for instance) is where there was less than a כזית of נבילה (otherwise it would be מחשבה as a נבילה) and it was combined with less than a כביצה of food, but together they make up a כביצה. We need מחשבה so that the נבילה מזכית פחות is considered food and can be מצטרף with the מזכית פחות food to make it a כביצה, and it will be מקבל טומאה. (from the נבילה [see footnote # 13]).

³⁶ ר"מ maintains that even the שער המשתלח who is alive and not considered food is nevertheless אוכלין מטמא טומאת אוכלין (see footnote # 28). This seems to disagree with all these sources which brought that even if it is לטמא וכו', סופו לטמא טומאה חמורה, nevertheless we still need מחשבה to consider it food (and by the שער there can be no מחשבה to consider it food since it is alive).

³⁷ See marginal note, שם, לא נמצא שם.

דההיא דצריכה מחשבה ואין צריכה הכשר דטהרות³⁸ **אתיא כרבי מאיר מדסיפא רבי מאיר -**
That the in **טהרות** **which requires מחשבה** **by a** **טהור** **but does not**
require הכשר, **is according to ר"מ** **since the סיפא** **of that משנה** **is ר"מ** -

דקתני שחיטה ומליקה³⁹ **מטהרת טריפתה מטומאתה**⁴⁰ -
For the **סיפא** **states, the שחיטה or the מליקה** **of an** **טהור**, **which is a טריפה**, **makes**
it טהור from its טומאה **of טהור** (this is the opinion of ר"מ) -

ומשני מידי אריא סיפא רבי מאיר ורישא רבנן -
And the **גמרא** **answered, 'why say so, the סיפא** **is indeed according to ר"מ**, **however**
the רישא **is according to the רבנן**. This concludes the citation from the **גמרא** -

והיכי הוה בעי לאוכוחי הא על כרוח צריכה מחשבה אתא דלא כרבי מאיר⁴¹ -
But how did the **גמרא** **even want to prove that the** in **טהרות** **is according to ר"מ**,
for since the **משנה** **states that** **טהור** **נבלת עוף** **requires מחשבה**, **perforce it is not**
according to ר"מ!

A final question:

ועוד דבהעור והרוטב (חולין דף קכח,ב ושם) גבי חתך בשר מן אבר מן החי⁴² -
And furthermore in **פרק העור והרוטב** **regarding the case where one cut off a piece**
of meat from an החי; **אבר מן החי**; the rule is -

חתכו ואחר כך חשב עליו טהור חשב עליו ואחר כך חתכו טמא⁴³ -
If he cut it off, and afterwards he thought about eating it, it is טהור, **however if he**
first thought about eating it, and afterwards he cut it off it is טמא -

ומוקמינן לה התם כרבי מאיר ופריך התם למאן דמוקי לה בשהוכשר⁴⁴ **למה לי הוכשר -**
And the **גמרא** **establishes this ruling according to ר"מ**; **and the** **גמרא** **there asks,**
according to the one who established this case where the בשר was הוכשר **with**

³⁸ See footnote # 34.

³⁹ מליקה is the process by which a bird offering was killed. The כהן would pierce its neck (from the back) with his thumbnail.

⁴⁰ מטמא בבית is מטמא if it is swallowed. However if it was נשחט (for חולין) or נמלק (for אבר מן החי) it is not טמא, even if it is a טריפה.

⁴¹ According to ר"מ we do not need any מחשבה for it to be food, for (even) the live המשתלח is שחיר the live, since it is טמא חמורה.

⁴² אבר מן החי is a limb taken from a live animal. An אבר מן החי is like a נבילה, however it must have flesh and sinews and a bone. We are discussing where one removed (some of) the meat from the bone. This removed meat is no longer an אבר מן החי since it has no bone. בשר מן החי is not מטמא as נבילה.

⁴³ The difference is that if he thought to eat it before it was removed from the אבר, that בשר is considered food and since it was attached to the אבר (which is מטמא), it became טמא from the אבר. However if he cut it off first, it was not considered food while it was attached to the אבר, and now even though he wants to eat it and it is considered food, but it is not טמא, since it is no longer attached to the אבר, so it can no longer be מקבל טומאה from the אבר.

⁴⁴ The meat came in contact with water; otherwise, even though it is attached to the אבר it cannot be מקבל טומאה, unless there was previously a הכשר מים.

water, **why do we need הכשר**, for this piece of meat -

הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו⁴⁵ -

Was capable of being **אטמא** a **חמורה** because of his 'father', the **אבר**. This concludes the citation from that **גמרא**, now **תוספות** continue with is question -

משמע אף על גב דמוקמינן לה כרבי מאיר נחא ליה -

It seems that even though we are establishing this according to **ר"מ**, the **גמרא** is comfortable with the fact -

מה שמועיל לטמא טומאה חמורה אגב אביו לענין דלא בעי הכשר ולענין מחשבה לא מהני⁴⁶ -

Regarding that **אטמא** **חמורה** **אגב אביו** is effective that it does not require **הכשר**; however regarding **מחשבה** the **חמורה** **אטמא** **סופו** is not effective –

answers and distinguishes between **שעיר המשתלח** which is considered food and all the other cases, which require **מחשבה**:

ואומר רבינו יצחק דיש לחלק בין שעיר המשתלח -

And the **ר"י** answers that we can distinguish between the **שעיר המשתלח** (where it is considered food (without **מחשבה**) because **חמורה** **אטמא** **סופו**) -

דממילא אם היה נשחט הוי חזי לאכילה בלא מחשבה -

For if it would have been **נשחט**, it automatically would have been fit for eating without any additional **מחשבה**, therefore the reason of **חמורה** **אטמא** **סופו** is sufficient to make it **אוכל** -

מה שאין בנבלת עוף טהור ובאבר מן החי שאין סופו לעשות אוכל -

Which is not so by a **טהור** **עוף** **נבלת** or by **אבמה** where it is not intended to eventually become food, for in those cases they are usually not eaten -

מודה רבי מאיר דבעינן מחשבה -

אומר ר"מ agrees that **מחשבה** is required, and **סופו** **אטמא** **וכו'** is not sufficient to make it **אוכל**.

In summation; even **ר"מ** agrees that although by a **שעיר המשתלח** (who is alive and not considered food) we say that since it is **חמורה** **אטמא** **סופו** this makes it into an **אוכל**; that is because it can become an **אוכל** if **נשחט**, but by other cases (such as **אבר מן החי**) which will never become an **אוכל**, the **חמורה** **אטמא** **סופו** is insufficient to make it **אוכל**, unless there is **מחשבה** to eat it.

⁴⁷ continues: **תוספות**

⁴⁵ When this piece of meat was attached to the **אבר** (the 'father') it is **אטמא** **חמורה** (see footnote # 42), and the rule is that whatever is **אטמא** **חמורה** **סופו** does not require **הכשר**, so why does the **בשר** require **מים** **הכשר**?

⁴⁶ We see that it requires **מחשבה** before the cutting off (see footnote # 43); if **סופו** **אטמא** **וכו'** makes it into food (according to **ר"מ**) even by the live **שעיר**, why do we need his **מחשבה** at all here by the **אבר**?

⁴⁷ There is a basic difference between **פרש"י** that we are discussing the possibility of receiving **טומאה** (see footnote # 2 & 8) through **צירוף**, and the **פר"י** that we are discussing the **פרה** making food **טמא**. This also reflects what the exact **גירסא** should be; **אטמא** (others) or **מיטמא** (receiving **טומאה**).

וגרסינן פרה מטמא ולא גרסינן מיטמא דלמאי נפקא מינה קבלת טומאה שלה -

And the text (should) read, a פרה is מטמא (others), but it does not read, מיטמא;⁴⁸ a פרה can become טמא, for what difference is there regarding her ability to become טמא -

אי לטמא אחרים⁴⁹ כיון שהיתה לה שעת הכושר תורת אוכל יש לה -

If it is whether she can be מטמא others, her קבלת טומאה is irrelevant, for since she had a שעת הכושר, she has the status of food -

ובלא קבלת טומאה היא מטמא אחרים משום דסופה לטמא טומאה חמורה -

So even without her ability to become טמא, she will be מטמא others (אוכלין), because סופה לטמא טומאה חמורה -

ובתוספתא⁵⁰ נמי מוכח דגרסינן מטמא ולא מיטמא דקתני מטמא אוכלין ומשקין -

And from the תוספתא it is also evident that we are גורס that she is מטמא others but not מיטמא, because it states it is מטמא אוכלין ומשקין, so we see that we are discussing the פרה being מטמא others.

ואי גרסינן מיטמא צריך לומר כמו שתירץ רש"י כשצירפה⁵¹ פחות מכביצה בצק -

And if the text reads מיטמא (the פרה receives טומאה), it will be necessary to say as רש"י explained that he combined less than a כביצה of the פרה [to] less than a כביצה of dough, for in this case -

שאי אפשר לפרה לטמא בצק שאין מועיל מה שסופו לטמא טומאה חמורה -

It is impossible for the פרה to be מטמא the dough (even though the פרה is סופה לטמא טומאה חמורה), for the fact that the פרה is טומאה חמורה, is ineffective to have it be מטמא the בצק -

אלא דהוי כנוגע בשרץ -

Rather the concept of 'וכו' סופו לטמא וכו' can accomplish that it is as if the פרה touched a שרץ -

ואילו נגע בשרץ לא היה מטמא את הבצק כיון שבשר פרה הוא פחות מכביצה⁵² -

And if the פרה would have touched the שרץ, it still could not be מטמא the בצק, since the meat of the פרה was less than a כביצה -

לכך צריך קבלת טומאה ממקום אחר כדי שיטמא הבצק⁵³ -

Therefore the פרה (and the בצק combined) needs to receive טומאה from elsewhere

⁴⁸ This would mean that if a שרץ touched the (dead) פרה, the פרה will become טמא.

⁴⁹ This means that if she becomes טמא from the שרץ (see footnote # 48) she can be מטמא אוכלין (but if not, she cannot be מטמא אוכלין). However this is not true!

⁵⁰ See footnote # 30.

⁵¹ The אמרם הגהות הב"ה amends this to read כשצירפה לפחות (instead of פחות מכביצה).

⁵² See footnote # 6 that there is no טומאת אוכלין less than a כביצה. This is not like the case of נבילה (see footnote # 13), where a כזית can be מטמא, however here it is טומאת אוכלין, which requires a כביצה.

⁵³ See 'Thinking it over' # 1.

– **טמא בצק in order that the** (like touching a שרץ)

In summation; תוספות prefers the גירסא of מטמא פרה that it is imparting טומאה to others, however if the גירסא is מיטמאה it is discussing צירוף as רש"י explained.

תוספות asks:

וקשה דלמאי נפקא מינה במה שמצטרף לפחות מכביצה⁵⁴ -

And there is a difficulty; what is accomplished by the fact that the less than a כביצה
of the פרה combines with the less than a כביצה of the בצק -

הא בלאו הכי אוכל מקבל טומאה בכל שהוא⁵⁵ -

For even without their combining, food is מקבל טומאה with a miniscule amount
- מדרבנן

ואי לענין קבלת טומאה דאורייתא לשרוף עליו את הקדשים⁵⁶ -

And if we need the צירוף of the פרה regarding the בצק (and the פרה) to become טמא
הניחא אי חיבת הקדש דפרה⁵⁷ דאורייתא אף על פי שאין בה קידוש כלי -

This answer is acceptable if חיבת הקודש by פרה is דאורייתא, even though there is
no קידוש כלי by the פרה as there is by עצים ולבונה -

אבל אם מדרבנן על כרחך לא מקבלי טומאה הני אוכלין אלא מדרבנן -

However if it is not considered מדאורייתא (but מדרבנן) פרה is only regarding חבת הקודש
- מקבל טומאה מדרבנן (the בצק, etc.) are only perforce these foods (אוכל),

דמדאורייתא כשרוף דמי ועפרא בעלמא נינהו -

For מה"ת the פרה is considered as if it was burnt and it is merely like dust, and is
certainly not אוכלין that it can be combined with the dough –

תוספות offers an alternate explanation if the גירסא is מיטמאה (not מטמא):

ועוד מפרש רבינו יצחק מה שמיטמא על ידי קבלת טומאה מן השרץ⁵⁸ ונפסלת בכך -

And, additionally, explains the ר"י the גירסא of מיטמא, that when the פרה becomes

⁵⁴ We are assuming that the שרץ touched the בצק מכביצה פרה, and we need the פרה מכביצה פרה to make up the כביצה.

⁵⁵ The requirement for a כביצה by טומאת אוכלין is only for a טומאה דאורייתא, however מדרבנן even a כ"ש is טומאה. See 'Thinking it over' # 2.

⁵⁶ If קדשים come in contact with a טומאה דאורייתא it needs to be burnt, but not by a מדרבנן. Therefore it is important that the פרה is considered אוכלין so now when the שרץ touches the בצק which is attached to the פרה, the בצק will be טמא. מדאורייתא, and קדשים which come in contact with it, will need to be burnt.

⁵⁷ The פרה is עומד לשרוף דמי maintains ר"ש and עומד לשרוף is פרה. See previous (הא') פרה [TIE footnote # 14] תוס' ד"ה פרה (הא') that there is reason to say that חבת הקודש is only by something which requires שרת בכל שרת (like לבונה), עיי"ש.

⁵⁸ The הגהות הב"ח amends this to read לאו (instead of לאו) השרץ נפסלת בכך ואי לאו (השרץ נפסלת בכך אי לאו). According to what תוס' writes later (see footnote # 66), the word 'שרץ' is דוקא, for it can be מקבל טומאה even from a שלישי.

- אפר הפרה from the שרץ, the פרה becomes invalidated, so its ashes cannot be used as אפר הפרה -
אי לאו דהיתה לה שעת הכושר לא היתה מקבלת טומאה ולא היתה נפסלת -

[And] if it would not have a שעת הכושר (where it could be redeemed and eaten, which makes it an אוכל) it would not be מקבל טומאה from the שרץ and it would not be invalidated⁵⁹ –

תוספות responds to an anticipated difficulty:

דאף על גב דקפיד רחמנא בעוסקין בה שיהיו טהורים⁶⁰ לאו משום דהוה מטמאו לה -
For even though the תורה was particular with those who are involved with the פרה that they should be טהור, that is not because these people who are טמא would be מטמא the פרה -

אלא משום גזירת⁶¹ הכתוב הוא -

But rather it is a גזירה⁶² that the עוסקין should be טהור -

דאפילו בעוסקין בה בקנה או בפשוטי כלי עץ בעינן שיהיו טהורין -
For even if they are involved by using a reed or flat wooden utensils (which cannot transmit טמא), we still require that they should be טהורין –

תוספות asks:

ואם תאמר דאי לאפסולי [היא] עצמה⁶² גם האפר יהיה נפסל בנגיעת הטומאה⁶³ -
And if you will say; that if you are saying that פרה מיטמאה means that the פרה itself is מקבל טומאה and therefore it becomes invalid for its ashes to be used; the ashes should also become invalid by touching טומאה -

כדאמר בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כג, א ושם) לא ישא אדם אפר חטאת ומי חטאת⁶⁴ -

⁵⁹ There is therefore a difference whether we consider that the פרה had a שעת הכושר so it is considered an אוכל and becomes פסול from touching the שרץ, and its ashes cannot be used, or whether we do not consider that it had a שעת הכושר, so it is not considered אוכל, and will not become טמא from the שרץ and it will remain a valid פרה to use its ashes for טהרת מי חטאת. The meaning of the statement 'פרה מטמאה טומאת אוכלין וכו' is that since it can become טמא like food (since it had a שעת הכושר), this קבלת טומאה will render the פרה invalid.

⁶⁰ Seemingly the reason for this is that they should not be מטמא the פרה. This seemingly contradicts what תוספות just said that the only reason the פרה can be מקבל טומאה is because it has a שעת הכושר, but here we see that the תורה maintains that it can become טמא (without requiring the explanation of שעת הכושר). Why does ר"ש need to say that the פרה is מיטמא because it had a שעת הכושר; it is obvious that it is מיטמא since the תורה states so!

⁶¹ The פרה would לא היה לה שעת הכושר (instead of גזירת, דגזירת, תוספות. answers that if שעת הכושר the פרה would not become טמא.

⁶² This question is on the ועוד מפרש ר"י (near footnote # 58).

⁶³ From the ר"י it appears that the אפר הפרה will be invalid if the פרה touched טומאה (since it had a שעת הכושר; for it could have been redeemed and eaten). This seems to imply that if the טומאה touched the ashes, they will still be valid (for ashes are certainly not אוכל). However we find that the ashes of the פרה do become invalidated when they touch טומאה (even though they are not אוכל).

⁶⁴ אפר הפרה (אפר חטאת) is the water which was drawn from a spring, and is mixed with the (אפר חטאת).

As the גמרא states in פרק חומר בקודש, 'a person should not carry the ashes of the פרה or the מי חטאת -

ויעבירם בספינה משום מעשה שהיה⁶⁵ -

And transport them in a ship because of the occurrence which happened –

answers: תוספות

ויש לומר דאי חשיבא אוכל מקבל טומאה משני ומשלישי⁶⁶ ואי לא לא -

And one can say that if the פרה is considered food (since it had a שעת הכושר) it will be מקבל טומאה even from a שני or a שלישי, but if it is not considered אוכל (like the ashes, which may be considered a כלי) it will not be מקבל טומאה from a שני ושלישי, but only from an אב הטומאה –

In summation; we can be discussing the פרה itself receiving טומאת אוכלין (even from a שני or a שלישי) and therefore becoming invalid, since it had a שעת הכושר so it is food. The אפר הפרה can become טמא only from a מת [or an אב הטומאה].

67: שרץ presents (and rejects) other possibilities regarding the פרה becoming טמא from a שרץ:

ואין לומר דנפקא מינה מה שמטמא טומאת אוכלין -

And we cannot say that there is a difference due to the fact that the פרה will become אוכלין טמא (if it is touched by טומאה); the difference whether it was נטמא (with טמא), or not, is -

דמאחר שנפסל ואין עליה עוד טומאה חמורה אכתי אשתייר בה טומאת אוכלין⁶⁸ -

That since the פרה becomes invalidated if it was touched by טומאה, so there is no longer any טומאה חמורה (which it is לטמא), nevertheless there still remains טומאת אוכלין –

⁶⁵ The גמרא relates that once someone was transporting the מי חטאת וּמִי חֲטָאת in a boat on the ירדן and later they found a מת on the bottom of the river, which disqualified the מי חטאת אפר. We see that the אפר is מקבל טומאה, so why are we saying that (only) the פרה is מקבל טומאה (see footnote # 63).

⁶⁶ When a person touches a שרץ (which is an אב הטומאה) he becomes a ראשון לטומאה (but he in turn cannot be מטמא אדם). אוכלין ומשקין שלישי if it touches שלישי, the שני can make a שני, the שני can make a שלישי. If this ראשון touches food or drink, they become a שלישי. Regarding הקדש it can become טמא even from a שלישי. Therefore there is a big difference between the פרה (which is considered אוכלין, and) can be מקבל טומאה even from a שלישי, and the אפר (which may be considered a כלי), which can be מקבל טומאה only from an אב הטומאה, but not from a שלישי.

⁶⁷ תוספות is referencing what he previously asked (see [text by] footnote # 47); what difference does it make whether the פרה can become טמא or not, since in any case it is מטמא אחרים, since טומאה חמורה. Previously we had the answer of the ר"י. Here תוספות is presenting and rejecting other possible answers.

⁶⁸ When the שרץ touched the פרה (after the שחיטה) the פרה is no longer טומאה חמורה, since it is נפסל. I may have thought that it cannot be מטמא טומאת אוכלין, since it is not an אוכל (and אין סופו לטמא וכו'), therefore ר"ש teaches that since it had a שעת הכושר, it is still considered an אוכל and is מטמא other אוכלין as well, with the טומאה it received from the שרץ.

⁶⁹ טמא offers a second option why it makes a difference whether the פרה can become

אי נמי הכי קאמר אחר שנפסלה אם נגע בה שרץ מיטמא טומאת אוכלין -

Or you may also say this is what ר"ש meant, after the פרה was נפסלה (by whatever; either by a שרץ or מלאכה, etc.) if a (second) שרץ touched the שנפסלה פרה, the פרה is still מיטמא טומאת אוכלין -

הואיל והיתה לה שעת הכושר -

Since it had a שעת הכושר and it can be מטמא only because of this (second) שרץ -

דמה שכבר טמא טומאה חמורה אין מועיל לו -

For the fact that in the past it was already חמורה טמא, will not be effective that it should be able now to be אוכלין מטמא טומאת -

מאחר דהשתא מיהא אין עוד סופו לטמא טומאה חמורה -

Since now it is no longer חמורה טמא, so without the שרץ it would not be מטמא מטמא טומאת אוכלין -

וראייה מפרק בהמה המקשה⁷⁰ (חולין דף עב,ב) ואין להאריך כאן בזה -

And the proof to this is from המקשה פרק, and there is no need to elaborate on this here –

In summation; according to the פרה is that if the פרה touched a טמא it becomes פסול. However according to the וא"ל and the א"נ, the ruling of פרה is that if the פרה became טמא (so it is assumed that it is נפסל), the חידוש is that even though it is not חמורה טמא (for it is נפסל), nevertheless it can be מטמא other אוכלין.

תוספות responds:

לא יתכן לפרש כאן כלל מדפריך במנחות (דף קב,ב) כיון דכל העומד לשרוף כשרוף דמי -

It is altogether impossible the explain גמרא here in this manner, since the גמרא asks; 'since ר"ש maintains דמי כשרוף לשרוף דמי -

נותר ופרה אמאי מטמא טומאת אוכלין -

So why can נותר and פרה be מטמא טומאת אוכלין; so תוספות asks -

ומאי קושיא והא לאחר שקבלה הפרה טומאה אין עומדת לישרף דנפסלה⁷¹ -

⁶⁹ טמא may not be satisfied with the first option (footnote # 68) for if the פרה is פוסל שרץ, how can it also be מטמא טמא; we cannot expect the touching of the שרץ to accomplish two acts; that the פרה is נפסל and that it becomes טמא. Therefore תוספות offers an alternate option. ועצ"ע.

⁷⁰ The גמרא there states that meat which separated from החי אבר מן החי, requires הכשר מים. Seemingly when this meat was part of the החי it was capable of being חמורה טמא (like a נבילה), and we know that טמא חמורה does not require הכשר מים ושרץ, so why does this בשר require הכשר מים. This proves that this rule of טמא חמורה is only if now it is טמא, but if it was טמא in the past but not now, it requires הכשר.

⁷¹ According to the last two answers of תוס' (the וא"ל and the א"נ) that we assume that the פרה is נפסל, and the חידוש is (only) that it can be מטמא others, so what is the גמרא asking that it is עומד לשרוף, but since we assume that the פרה became טמא and it is נפסל, so it is not עומד לשרוף, and therefore the חידוש is correct that it can be מטמא other אוכלין. However according to the ועוד מפרש ר"י (see # 59) that the חידוש is that the פרה becomes נפסל if it touched טמא חמורה.

But what is the s'gמרא difficulty, for once the פרה became טמא she is no longer awaiting שריפה, since she is נפסלה -

ונשתייר בה מגע טומאה -

But there still remains in the פרה the touching of the שרץ which makes her טמא -
ואפילו לא נגע בה שרץ אלא פעם אחת⁷² -

And even if the שרץ touched her only once -

מכל מקום בתחילת נגיעה כבר נפסלה הפרה -

Nevertheless from the initial touching the פרה was already נפסלה -

ובסוף נגיעה מטמאה טומאת אוכלין דאז כבר אין עומדת לישרף:

And at the end of the touching (after the פרה was already נפסלה) it can be מטמא
עומדת לישרף, for at that point it is no longer טומאת אוכלין.

Summary

טמא פרה can be discussing the capacity of the פרה to become טמא
(and be נפסל), as well as its capacity to transmit טומאה.

Thinking it over

If we are 'מיטמא' גורם (like רש"י regarding צירוף),⁷³ did the שרץ touch the פרה or the בצק?⁷⁴

2. בצק asks what difference does it make whether the פרה is מצטרף to the בצק, since even מקבל טומאה it is מדרבנן.⁷⁵ However it seemingly makes a difference whether this בצק can be מטמא other food, for which we require a כביצה?⁷⁶

(since it had a שעת הכושר), the s'gמרא question is understood. The גמרא is asking how can you say that it became טמא (since it had a שעת הכושר) and נפסל, but since it is עומד לשרוף it is דמי כשרוף, so it is not an אוכל at all. Once food is burnt, we do not say that since in the past it had a שעת הכושר it can be מטמא; so if it is כשרוף דמי, the fact that it once had a שעת הכושר should be irrelevant.

⁷² This may be referring to the וא"ל (see footnote # 68 [and 69]).

⁷³ See footnote # 53.

⁷⁴ See רש"י תוס' רבינו פרץ in the שיטה מקובצת and תוס' רש"י.

⁷⁵ See footnote # 55.

⁷⁶ See נחלת משה and פני יהושע.